

ABSTRAKT

STÁTNÍ IMUNITA NA PRAHU 21. STOLETÍ:

SOMRAK NEBO RENESANCE?

JAROSLAV KUDRNA, ESQ., LL.M.

Státní imunita je jedním ze základů mezinárodního práva veřejného. Imunita států vychází ze základního principu mezinárodního práva, a sice rovnosti států – *par in parem non habet imperium*. Státní imunita je tak projevem státní suverenity a ostatní státy prokazují respekt suverenitě druhých států tím, že dopřávají před svými soudy druhým státům imunitu.

Právo státních imunit je dynamickou oblastí mezinárodního práva veřejného. Státní praxe se nepřetržitě vyvíjí skrze vnitrostátní právní úpravy a rozsudky soudů. Cílem práce je snaha postihnout současný vývoj státní imunity a identifikovat možné budoucí trendy. Dalším cílem je ze současného vývoje vyvodit konkrétní praktické doporučení ohledně státní imunity pro investory i státy.

20. století je možno hodnotit jako soumrak státní imunity. Pro minulé století byl charakteristický vývoj státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí. 20. století vidělo její ústup a roztržitost.

Naopak 21. století se může stát obdobím jejího znovuzrození, renesancí státní imunity, pokud vstoupí Úmluva OSN v platnost a bude ratifikována velkým počtem států. 21. století může tedy být stoletím, ve kterém státní imunita znovu najde svou harmonii a bude harmonizována na celosvětové úrovni.

Bude tedy 21. století soumrakem nebo renesancí státní imunity? Autor se pokouší zodpovědět tuto otázku analyzováním mezinárodní i vnitrostátní praxe v oblasti státní imunity a souvisejících trendů na prahu nového století.

Pro předpovídání budoucího vývoje státních imunit je třeba nejprve pochopit jejich minulost. Práce tak po úvodu do tématu (Kapitola 1) začíná představením historického vývoje státní imunity od absolutního k restriktivnímu pojetí (Kapitola 2). Dále pak jsou zmíněny právní prameny principu státní imunity a to jak ty mezinárodní, tak i vnitrostátní (Kapitola 3).

Na začátku také odlišíme státní imunitu od jiných doktrín jako například *Act of State* a *Political Question* a také ji odlišíme od imunit představitelů cizích států (Kapitola 4). Práce

se detailně nezabývá diplomatickou imunitou či imunitou mezinárodních organizací, ale autor se domnívá, že je užitečné tyto koncepty představit a objasnit jejich vztah ke státní imunitě, aby nedocházelo k záměnám.

Než budeme rozebírat státní imunitu jako takovou, je třeba ji situovat v rámci širší otázky soudní příslušnosti (Kapitola 5). Soud jiného státu musí mít v první řadě příslušnost, aby se vůbec otázkou státní imunity zabýval.

Následně odpovíme na jednu ze základních otázek spojenou se státní imunitou a sice, kdo vlastně požívá státní imunity. Už z názvu doktríny je patrné, že je to stát. Ale co vlastně znamená pojem stát pro účely státní imunity? Vzniká tedy potřeba definovat stát pro účely aplikování principu státní imunity (Kapitola 6).

Než rozebereme substantivní pravidla státní imunity, je užitečné zmínit některé procesní otázky spojené se státní imunitou, jako například požadavky na doručování soudních písemností státům v souvislosti se státní imunitou nebo důkazní břemeno (Kapitola 7).

Dostaneme se tak k materiálním pravidlům státní imunity. Podíváme se nejprve na jurisdikční imunitu a výjimky z ní (Kapitola 8) a poté na exekuční imunitu a výjimky z ní (Kapitola 9). Na některé výjimky ze státní imunity tak bude kladen větší důraz a jiné jako např. otázky imunity a pracovních smluv a odpovědností za škodu na zdraví budou zmíněny jen stručně.

Posléze přejdeme k praktickým aspektům tématu státních imunit (Kapitola 10). Z pohledu investora a státu probereme výhody a nevýhody výběru rozhodčího řízení z perspektivy státní imunity, výhody a nevýhody ustanovení o zřeknutí se imunity a také vhodné formulace ustanovení o zřeknutí se imunity. Tato kapitola též zahrnuje strategie pro investory v případech neplatících států.

Následovat bude zhodnocení současného vývoje státních imunit (Kapitola 11). Kromě vlivu lidských práv na státní imunitu tato kapitola také zmíní problematiku takzvaných „supích fondů“, které figurují v mnoha nedávných případech proti státům. Tato kapitola také zhodnotí Úmluvu OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku. Autor nejdříve rozebere příčiny jejího nevstoupení v platnost. Poté ukáže, že i když není úmluva zatím právně závazná, je patrné, že již má vliv na státní praxi. Autor se v této kapitole také zamýšlí nad výhodami a nevýhodami vstoupení Úmluvy OSN v platnost z pohledů států a investorů. Vstup Úmluvy OSN v platnost nemusí být nutně jen pozitivním vývojem ani pro státní věřitele, ani pro státy.

Disertační práci uzavírá závěr a autorovo hodnocení možného budoucího vývoje státních imunit (Kapitola 12).

Disertační práce potvrzuje autorovu tezi, že začátek 21. století není soumrakem státní imunity. Státní imunita stále hraje důležitou roli a její další ústup nevidíme. Na druhou stranu renesance státní imunity zatím ale neproběhla jejím harmonizováním. Úmluva OSN nevstoupila v platnost a vzhledem k identifikovaným příčinám jejího nevstoupení v platnost autor není optimistický, že se v brzké budoucnosti Úmluva OSN stane univerzálně platnou úmluvou. Státní imunita tak zůstává a zůstane roztržena mezi různorodé národní úpravy. To dává státům jistý manévrovací prostor pro reagování na aktuální vývoj. Výsledkem aktuálních jevů, jako jsou dluhové krize a supí fondy, je, že v současnosti dochází k posílení hlavně exekuční imunity minimálně ohledně některých kategorií majetku a tento trend bude nadále pokračovat. V tom je možno spatřovat jisté znovuoživení či znovuzrození státní imunity. „Poslední pevnost státní imunity“¹ tak na začátku 21. století určitě nepadne.

¹ Draft articles on jurisdictional immunities of States and their property (1991). *Yearbook of the International Law Commission*. 1991, sv. 2, dostupné na http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/4_1_1991.pdf (naposledy navštíveno 6. dubna 2016), komentář k čl. 18, ¶ 2.